

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle lukiolain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi lukiolain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta. Sosiaali- ja terveysministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua esitysluonnoksesta.

Ehdotetuilla lukiolain muutoksilla vahvistettaisiin lukiolaisten oikeutta oppimisen tukeen. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi opiskelijoiden oikeudesta saada tuki- ja erityisopetusta. Oppimisen tuella tarkoitettaisiin ensisijaisesti matalalla kynnyksellä annettavaa tukiovetusta sekä erityisopettajan tai muun henkilöstön antamaa tukea ja ohjausta. Mikäli tukiovetus ei todennettujen oppimisvaikeuksien vuoksi riittäisi, olisi opiskelijalla jatkossa oikeus erityisopetukseen, jolla tarkoitettaisiin erityisopettajan antamaa opetusta ja ohjausta tai erityisopettajan konsultaatioon perustuvaa opetusta ja ohjausta. Koulutuksen järjestäjä päättäisi erityisopetuksesta ja antaisi opiskelijalle asiasta muutoksenhakukelpoisen hallintopäätöksen. Oppimisen tuen varmistamiseksi myös tiedonsiirtoa perusopetuksen ja lukiokoulutuksen välillä lisättäisiin niiden opiskelijoiden osalta, joilla on perusopetuksen päättyessä ollut voimassa oleva erityisen tuen päätös.

Hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetaan lisäksi ylioppilastutkinnon uudistamista mahdollistamalla englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittaminen sekä mahdollistamalla yhden pakollisen ylioppilastutkintokokeen korvaaminen taito- ja taideaineen lukiodiplomilla musiikissa, kuvataiteessa tai liikunnassa.

Sosiaali- ja terveysministeriö pitää erittäin kannatettavana lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen oppimisen tuen määrittelyjen ja käytäntöjen yhdenmukaistamista sekä eri koulutusasteiden oppimisen tuen jatkumon tiivistämistä ja yhdenmukaistamista. Opetus- ja kulttuuriministeriössä samaan aikaan valmisteltavat perusopetuksen, lukiokoulutuksen sekä ammatillisen koulutuksen oppimisen tuen säädöshankkeet selkeyttäisivät ja yhdenmukaistaisivat toteutuessaan lasten ja nuorten oppimisen tuen rakenteita ja käytäntöjä. Tämä mahdollistaisi oppimisen tuen tarjoamisen ja kohdentamisen aiempaa yhdenvertaisemmin sitä tarvitseville lapsille ja nuorille. Lisäksi se tekisi tukimuodoista opiskelijoiden ja huoltajien sekä myös muiden hallinnonalojen ja yhteistyökumppaneiden näkökulmasta selkeämpiä ja ymmärrettävämpiä. Esitystä

siitä, että tieto oppilaan voimassa olevasta erityisen tuen päätöksestä siirrettäisiin perusopetuksesta lukiokoulutukseen, sosiaali- ja terveysministeriö pitää myös tervetulleena ja kannatettavana. Tiedonsiirron mahdollistaminen varmistaisi nuoren kannalta tärkeän nivelvaiheen tuen jatkumisen sujuvasti ja viiveettä.

Sosiaali- ja terveysministeriö kannattaa ja pitää tärkeänä, että esityksellä vahvistettaisiin opiskelijan oikeutta oppimisen tukeen niin, että tuen painotus olisi jatkossa aiempaa joustavammin jo varhaisen vaiheen kevyessä tuessa. Leimaamaton, helposti saatavilla oleva oppimisen tuki vahvistaisi nuorten selviytymistä opinnoistaan, antaisi onnistumisen kokemuksia ja näin vahvistaisi nuoren itsetuntoa ja resilienssiä. Näillä kokemuksilla on tärkeä merkitys nuoren terveyden ja hyvinvoinnin edistämisessä, erityisesti mielenterveyden näkökulmasta.

Sosiaali- ja terveysministeriö pitää kannatettavana myös esityksen ehdotusta vahvempaa tukea tarvitsevien opiskelijoiden oikeudesta erityisopetukseen. Tällä mahdollistettaisiin lukiokoulutuksen erityisopettajan avulla lukiotasoinen koulutus myös vammaisille nuorille sekä niille nuorille, joilla on esimerkiksi erilaisia opiskelua vaikeuttavia neuropsykiatrisia häiriöitä. Sosiaali- ja terveysministeriö pitää nuoren oikeusturvan kannalta erittäin tärkeänä sitä, että koulutuksen järjestäjällä olisi velvollisuus tehdä muutoksenhakukelpoinen päätös erityisopetuksen myöntämisestä.

Sosiaali- ja terveysministeriö kannattaa myös ehdotettuja ylioppilastutkinnon uudistamista koskevia muutoksia. Mahdollistamalla englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittaminen tuettaisiin muuta kuin kotimaisia kieliä äidinkielenään puhuvien nuorten kotoutumista ja vahvistettaisiin heidän kouluttautumismahdollisuuksiaan. Mahdollistamalla lisäksi yhden pakollisen ylioppilastutkintokokeen korvaaminen taito- ja taideaineen lukiodiplomilla musiikissa, kuvataiteessa tai liikunnassa, tuettaisiin ja vahvistettaisiin liikunnallisesti tai taiteellisesti lahjakkaiden nuorten mahdollisuuksia osoittaa omaa osaamistaan nykyistä paremmin.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että esitetyt muutokset vahvistaisivat lukio-opintojen suorittamisen edellytyksiä moninlaisille nuorille, kuten esimerkiksi muun kieliset tai vammaiset. Tämä parantaisi lasten ja nuorten yhdenvertaisuutta.

Oppimisen tuki on monille nuorille opintojen etenemisen ja samalla hänen hyvinvointinsa tueksi riittävä tukimuoto, eikä tällöin ole tarvetta sosiaali- ja terveydenhuollon palveluille. Sosiaali- ja terveysministeriö kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että monet oppimisen tuen tarpeessa olevat nuoret tarvitsevat oppimisen tuen lisäksi myös sosiaali- ja terveydenhuollon tukea ja palveluja. Tätä ei ole hallituksen esitysluonnoksessa juuri huomioitu. Esitysluonnoksen ehdotuksen lukiolain muuttamiseksi 28 pykälässä 'Oikeus oppimisen tukeen' tai sen perusteluissa ei ole lainkaan mainintaa yhteistyöstä opiskeluhuoltopalvelujen kanssa. Pykälän 28 a 'Oikeus erityisopetukseen' perusteluissa on lyhyt viittaus siihen, että oppimisvaikeuksien todentaminen tehdään tarvittaessa yhteistyössä opiskeluhuollon toimijoiden kanssa. Sosiaali- ja terveysministeriön näkemyksen

mukaan nuori hyötyy siitä, että koulutuksen järjestäjän tuki ja sosiaali- ja terveystoimen palvelut on integroitu toimivaksi kokonaisuudeksi. Tämä olisi suotavaa tehdä näkyväksi hallituksen esityksessä.

Sosiaali- ja terveysministeriö esittää, että jatkovalmistelussa vähintään 28 ja 28 a pykälän perusteluihin kirjattaisiin oppilaitoksen henkilöstön velvoite tehdä tarvittaessa yhteistyötä opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten kanssa. Vähintään edellä mainittujen pykälien perusteluihin tulisi lisätä viittaus Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 16 §:n, jossa säädetään oppilaitoksen työntekijän velvollisuudesta ottaa tarvittaessa yhteyttä opiskeluhoollon työntekijään. Pykälän mukaan oppilaitoksen työntekijän arvioidessa opiskelijan tarvitsevan opiskeluhoitopalveluja, hänen on otettava viipymättä yhteyttä opiskeluhoollon työntekijään yhdessä opiskelijan kanssa ja annettava tiedossaan olevat tuen tarpeen arvioimiseksi tarvittavat tiedot. Opetushenkilöstön sekä opiskeluhoitopalvelujen yhteistyötä oppimisen tuen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kanssa olisi hyvä muutoinkin esityksessä laajemmin kuvata.

Sosiaali- ja terveysministeriö huomauttaa, että esitetyt oppimisen tuen muutokset vaikuttavat koulutuksen järjestäjän lisäksi myös hyvinvointialueen kanssa tehtävään yhteistyöhön sosiaali- ja terveystoimen järjestämismääräysten siirryttyä kunnilta hyvinvointialueille. Oppimisen tuen muutokset tulisi lakia toimeenpantaessa huomioida muun ohessa Oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaisissa opiskeluhoitosuunnitelmissa koulutuksen järjestäjäkohtaisesti sekä hyvinvointialueilla. Lain toimeenpano edellyttää koulutuksenjärjestäjiltä myös opiskeluhoitohenkilöstön huomioimista, perehdytystä ja koulutusta, yhdessä hyvinvointialueen opiskeluhoitopalvelujen johdon kanssa. Myös esimerkiksi vammaisten opiskelijoiden tuen tarpeisiin vastaamiseksi yhteistyö hyvinvointialueen vammaispalvelujen kanssa on välttämätöntä. Sosiaali- ja terveysministeriö katsookin, että hallituksen esityksen jatkovalmistelussa olisi syytä tarkentaa koulutuksen järjestäjän ja opiskeluhoollon sekä muiden sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen yhteistyövelvoitteita oppimisen tuen sekä erityisesti opiskeluhoitopalvelujen antaman tuen integroimiseksi tilanteissa, joissa opiskelija tarvitsee monialaista tukea.

Osastopäällikkö

Annakaisa livari

Neuvotteleva virkamies

Arja Ruponen